

FRYMBURSKÉ OZVĚNY

31

VYDÁVÁ MNV V NOVÉM HRÁDKU

L Ě T A B U D O V Á N Í

x x x x x x x x x x x x

Popsat dobu od roku 1945 až po dnešek, to by byl román o několika dílech. A přesto se pokusím alespoň částečně vylíčit dobu, v které jsme žili a žijeme.

Rok 1945, ve kterém jsme 10. května přivítali slavnou Rudou armádu, spěchající ještě na pomoc bojující Praze, byl začátkem naší dnešní současnosti. Tenkrát po šesti letech okupace se zdálo, že se vše změní jako mávnutím kouzelného proutku v nějaké pohádce. Ale nebyla to pravda. Přídělové hospodářství, které nařídili Němci, a povinné dodávky obilí, které bylo nutné ještě zvýšit, abychom měli co jíst, trvaly až do roku 1953.

Takže první předseda MNV a poslanci v Novém Hrádku to neměli nijak lehké. Po volbách v roce 1946 byl zvolen předsedou Josef Martinek, místopředsedou Verner Josef, který po onemocnění Martinka tuto funkci vykonával až do voleb 1948, kdy byl zvolen s. Suchánek Antonín. V průběhu těchto let opustilo Nový Hrádek značné množství lidí, kteří se přestěhovali do pohraničí, za zajímavější práci do měst a především za lepšími podmínkami bydlení. Mnoho roztráštěných políček zůstalo opuštěno a neobděláno. Navíc k nim přibyly hektary polí, které větší hospodáři nechtěli obdělávat, protože jim odešli čeledínové a služky do pohraničí na své.

Tato všechna pole se musela obdělávat. Dnes už si ani sama nedovedu představit, jak to bylo možné všechno zvládnout. To pomáhali všichni, i celé závody. Každý se na brigádách několikrát za rok podílel. V roce 1948-1952 to bylo nejhorší období, kdy se teprve formovalo myšlení lidí. Nemohlo se přistoupit ke zrušení dodávek. Lidé si sice více vydělali, ale nemohli si víc koupit, protože zboží nebylo.

V dalším volebním období, kdy byl zvolen předsedou MNV s. Šmída a tajemníkem s. Hánl, se už začala situace trochu lepší, ale problémů stále přibývalo. V té době se uskutečnilo vydláždění chodníků kolem náměstí a na Podfaře. Další akcí bylo postavení budovy MNV a opravení podezdívky u měšťanské školy. To už byl předsedou MNV s. Friml, tajemníkem s. Černý /1960-64/. V té době v roce 1960 byly pozemky předány k obdělání státnímu statku v České Skalici. Asfaltovalo se také náměstí. Ve volebním období let 1965 - 1971, kdy byl zvolen předsedou Suchánek Václav, se postavila obřadní síň na místním hřbitově /mohou nám ji závidět i Nové Město a Náchod/ a začala výstavba kina, jednoho z nejmodernějších na okrese.

Po volbách v roce 1971, kdy byl zvolen předsedou MNV s. Lejp a tajemníkem s. Příbyl, bylo dokončeno kino, postaveno pohostinství Jednoty /kde se místní občané podíleli na zbourání a úklidu prostranství a potom, když byla budova postavena, s úklidem po zednicích/. Byla vyasfaltována Podfara a zavedeno nové vodovodní potrubí, upravena Sokolská ulice a udělány nové ulice k novým domkům v Pionýrské a dalších dvou dosud nepojmenovaných ulic pod Šibeníkem a naproti sokolovně se též ujaly pilné ruce. Dále byla upravena a vyasfaltována ulice Kleinova a v Rokolské ulici svedena kanalizace do rour, které byly položeny až k mostu. Nyní se celý ten dolík zaváží. Bylo uděláno nové osvětlení na Podfaře i na náměstí. Toto všechno a mnoho dalších nejmenovaných akcí bylo uděláno za vydatné finanční podpory ONV v Náchodě, ale především poctivou prací všech předsedů MNV a poslanců, kteří svým osobním příkladem a agitační prací vzbudili i zájem dalších občanů o budování společného díla pro všechny. Patří proto vřelý dík všem našim občanům, kteří v letech 1948 až do dnešních dnů se jakymkoliv způsobem a prací přičinili o to, že můžeme na Novém Hrádku žít v pěkném životním prostředí, spokojeně, šťastně a v míru.

Marie Žilová

Z A J Í M A V Ý D O K U M E N T

ss

Do rukou našeho dopisovatele se dostal sešitek datovaný 8. 10. 1901 a psaný pravděpodobně Ferdinandem Grymem. Z něho vyjímáme:

- 1722 - zbořen dřevěný kostel
- 1777 - nová fara - dřevěná
- 1843 - shořela stará zvonice
- 1847 - postavena kaple sv. Jána
- 1862 - postavena nynější věž /?/
- 1880 - vyhořela dřevěná fara
- 1882 - postavena nová fara
- 1883 - vyhořelo 13 čísel
- 1889 - vyhořely dva domy /Václav a František Lepš/
- 1889 - založena čethická stanice

Š k o l a - stála proti kostelním dveřím do roku 1769.

- 1847 - škola přestavěna na dvojtřídní a byla pohodlná
- 1880 - shořela do základu a byla přeložena k Františku Lepšovi
- 1886 - stavba nové trojtřídní školy nákladem 18 000 zlatých
- 1891 - škola pětitřídní, učitelé Heller, Jirsa, Tvarůžek, Štěpánek, Šrůtková /Jirsovi a Tvarůžkovi žáci ještě žijí/

Ví někdo z občanů podrobnosti o škole Fr. Lepše? Napište do redakce!

K H I S T O R I I H A M R U N O V Ý H R Á D E K
XX

Hamrem byla nazývána v 16. a zčásti i 17. stol. malá železářská huť. Sestávala z drtírny rud /puchyrny/, kde se ruda drtila ve stoupách a třídila. V hamerní budově byla tavicí pec, vyhřívací pec a vodní buchar čili vodní kladivo, nazývané hamr.

Kdy vznikl novohrádecký hamr, není známo. Hamry vznikaly v Čechách od 14. stol. /V r. 1350 Karel IV. udělil horní privilegium na železné doly s hamrem a puchyrnou tepelskému premonstrátskému klášteru./ Do konce 14. stol. vzniklo v Čechách asi 17 hamrů, v 15. století jich u nás pracovalo již 40. Nejvíce hamrů vzniklo tedy u nás v 15. století v důsledku zvýšené spotřeby železa a jeho nedostatku.

Protože se železná ruda těžila v Bohdašíně a v Bydli u již v roce 1446, můžeme se právem domnívat, že hamr v Novém Hrádku vznikl v 15. století.

Ruda se zpracovávala v tavicí peci přímo z rud na ocel, redukcí rud pomocí dřevěného uhlí. /Kujné železo se nyní jmenuje ocel./ V tavicí peci vyrobená hrouda železa, nazývaná lupá, hruda, spousta, plik byla údery dřevěných kladiv /na tenkých násadách 5 stop, tj. 1, 6 m dlouhých/ zbavena strusky lpící na žhavé hroudě a rozseknuta podle velikosti na 4, 5 nebo 6 dílů. Pak se tyto kusy vyhřívaly ve vyhřívací peci-vyhřívačce-a vykovávaly na ploché železo = šíny, náradí, zejména zemědělské: radlice, krájedla aj. Vyráběla se tedy v hamrech svárková ocel, tj. ocel vyrobená v tuhém, svárném žaru, protože teplota v peci nedosahovala tavicí teploty oceli /nejvyšší teplota v peci dosažitelná byla 1400°C/. Nyní vyrábíme jen ocel plávkovou, ne přímo z rud, ale ze surového železa. Dnes se ale svět znovu vrací k výrobě oceli přímo z rud ve snaze vyloučit z procesu vysokou pec a zkuňování. K redukcí potřebný redukční plyn se získává z ropy, zemního plynu, výjimečně z hnědého uhlí. Vychází se z kvalitní rudy nebo pelet. Vzniklá houba a šrot se přetaví v elektrických pecích a upraví přísadami. V současné době se v padesáti závodech na světě vyrábí ročně 50 mil. tun železné houby. Dosud bylo patentováno na padesát postupů.

Jen málo stop zůstalo po byvalé hornické a hutnické činnosti. Vchod do hlavní štoly - asi 100 m nad hájovnou v Rokoli - je zasypán a již neznatelný. Odvaly - pérky - rozprostřel buldozer a nebo byly odvezeny na zavážky.

V písemné pozůstalosti p. J. Fialy z Nového Hrádku je uvedeno, že r. 1913 /podle jiné verze r. 1907/ se při orání propadli koně mlynaře Ant. Lepše do šachtice na místě jen několik metrů od místa, kde stále hospoda Na nové, směrem k bydelské salaši. Jen obtížně byli koně vyproštěni z propadliny. Objevila se tam hluboká jáma a bylo vidět obedněnou šachtici zatopenou vodou, takže nebylo možno sestoupit dolů.

Později se přišlo na to, že hlavní vchod do štoly je nad dnešní hájovnou v Rokoli, kterou se ruda vyvážela a vozila údolínou pod hájovnou přes dřevěný most do Šmalcovny /dnes demoliční Lepšův mlyn čp. 272 a provozovna družstva Velorex. Větrací štola, do které se měchy vhněl vzduch, byla ve stráni v západním směru od Panského mlyna/dnešního vyzkumného ústavu/ k Dupačce, hospodě, která vyhořela r. 1897 a zbylo z ní již jen část základového zdiva.

Po odkrytí hlavního vchodu se objevila chodba o šířce asi 2 m, výšce také asi 2 m, nahoře půlkruhovitá. Stěny byly z balvanů. Dále od kraje se svažovala a byla zatopena vodou. Nedaleko od vstupu se rozdělovala na tři strany. V dalších štolách bylo dosud zachované roubení.

P. Ant. Lepš přibral společníky, učitele F. Jirsu a F. Přibyla z Krčína, majitele hostince Rokol a přilehlých pozemků. Zažádali o kutačí povolení, čekali na posudek a rychle konali přípravy k zahájení doložení. Posudek odborných znalců byl však nepříznivý. Bylo sděleno, že ru-

da je málo vydatná, s malým obsahem železa a že by se dolování zvláště při veliké vzdálenosti od železnice nevyplácelo. A tak po velkých nadějích nastalo zklamání.

12. 5. 1937 dal syn Ferdinanda Příbyla z Krčína znovu otevřít vchod do štol a komisi znalců posoudit možnosti dolování rudy, ale opět byl posudek pro těžbu rudy nepříznivý.

Tím definitivně končí pokusy o obnovu těžby. V knize Příroda Orlických hor a Podorlicka byste se dočetli na str. 191 a 193, že byla železná ruda těžena v letech 1862-1872 v dolových polích u Nového Hrádku pro Růženinu huť ve Skulrově nad Bělou. Jde však o omyl. Podle účtů materiálů této hutě /Stát. oblast. archiv v Zámrsku, kniha č. 4638 až 4645/ žádnou rudu Nový Hrádek Růženině hutí nedodával.

Abychom zaznamenali, co se ještě uchovalo v povědomí lidí ve vztahu k historii hamru Nový Hrádek navštívili jsme s p. Ant. Příbylem z Nového Hrádku čp. 47 na doporučení p. Navrátila z hájovny p. V. Suchánka, Bydlo čp. 104, který nám ochotně vyprávěl, co pamatuje a ví od svého otce k historii dolování:

V roce 1937 odkryli nad hájovnou v Rokoli vchod do štol. Když odešla komise, šel jsem se tam s kamarádem V. Malečkem podívat. Museli jsme tam jít v plavkách, protože asi 2m od vstupu do chodby se chodba dost příkře svažovala do vody. Šli jsme asi 8 m daleko, svítili jsme si kapesní el. svítilnou. Viděli jsme asi na vzdálenost 10 m. Chodba měla nahoře půlkruhovitý tvar. Osvětlena zdála se nám jako v pohádce, jak to na stěnách jiskřilo. Od otce vím, že se kdysi propadl šmalcovský mlynář Lepš s konmi do šachtice. Přivezli z Hrádku hasičskou stříkačku, tehdy ještě s ručním pohonem, aby vyčerpali vodu ze zatopené šachtice. Ale i když čerpali celé nedělní odpoledne, nepodařilo se vodu vyčerpat, a tak se dolů podívat nemohli.

V r. 1959, když se stavěla bydelská salaš a nebylo kde vzít vodu na stavbu, odkryli díru. Bylo tam vidět dřevěné pažení, podobné zárubní dveří ze dřev asi 20x20 cm, velikosti asi 2x2 m, skloněné asi o 45°. Budilo to dojem, že tam byla větrací šachta, byla hluboká, zatopená vodou. /Sací trubka byla ponořena asi 7-8 m hluboko pod povrchem země./

V r. 1962 jsem jako člen JZD, při sklizni sena, hrabal pohrabáčem seno. V téměř místě jako kdysi mlynář Lepš se mi probořil kůň zadníma nohama až po břicho. Protože to byl kůň mladý, vzepřením předníma nohama se sám vyprostil. Nic se nestalo, jen obě oje se zlomila. Bylo vidět, že nad dírou byl jen drn a slabá vrstva hlíny. Pravděpodobně hlína postupně odpadávala, až zůstala pod drnem jen slabá vrstva, která se prolomila.

Pak nás p. Suchánek provedl okolním terénem, ukázal, kde byly "perky", tj. odvaly, haldy, hlušiny. Rekl, že veliká kupa byla na Maršíkově poli až do vzniku JZD; použilo se jí k zavezení hlubokých cest. U katastrální meze mezi Bydlem a Mezilesím byly také odvaly, říkalo se tam Na perkách, a jak otec říkal, byly tam také díry do šachtic, kde byla voda. Když tam spustili kámen, bylo teprve za dobu slyšet žblunknutí do vody, jak byly šachtice hluboké. Odvaly, a to tři nebo čtyři, byly také tam, kde stála kdysi cihelna. Jedna halda byla také směrem od hospody ke nové, rovně přes pole do lesa. U té kupy byl úval - JZD jej vyrovnalo. Tam byl zřejmě vchod ze štol. Tam byla kupa veliká, také tam říkali Na Malvačinu kopci. Na stejném místě se také probořil traktorem do šachtice p. František Pavel.

Předseda MNV v Bohdašíně p. Linhart nám podal velmi ochotně následující informaci. V r. 1930 se při orání propadli voli p. Jana Mádra z Bohdašína čp. 19 do štol, která směřovala v Bohdašíně od čp. 38 k čp. 66. Jako kluci jsme štolu prolézali, tak odhadem až k čp. 66, kde se štola rozdvojovala a svíčka, kterou jsme si svítili, zhasínala. Štola byla asi 2m široká a 0,6 až 1 m vysoká, bez vody, bez výztuže. Protože propadnutí nebylo hluboké, vyprostil se potah snadno vycouváním. Pak teprve se propadla další zemina.

Z dosud zjištěného vyplývá, že štoly sahají nejméně k čp. 66 v Bohdašíně až k Zaječíně a k Mezilesí. Haldy byly rozvezeny nebo rozprostřeny.

Další stopou zůstávají některé názvy. Je to především jméno obce Bohdašín, které pry vzniklo z hornického pozdravu "Bůh-dá-šín", tj. Bůh dá železo! Dále je to Rudka, Šmalcovna, Havírna, Na havírně. Některé názvy jsou již zapomenuty a najdeme je již jen na katastrální mapě Bohdašína podle měření z r. 1872.

Další stopu najdeme v krásném dřevěném kostelíku ve Slavoňově z roku 1553, který je skvostem lidové architektury /památka v seznamu UNESCO/. Jsou zde obrazy a výjevy z hornické minulosti kraje. Druhý obraz zleva představuje předávání privilegia k těžbě a zpracování rud hamerníkovi. Třetí obraz zástup horníků, sedmy patronku horníků sv. Barboru, devátý permoníčka a hlavu horníka.

Při pochůzce s p. Příbylem po stopách novohrádeckého hamru na Olešence jsme navštívili pí. Kárníkovou v její chaloupce za demoličním mlýnem. Má na ní tento nápis psaný švabachem: "Letta Fáně 1819 dne 16. Augusti vyzdvižen jest domek tento s pomocí boží a s nákladem Josefa Fišery z Bohdašína". Ukázala nám dřevěné uhlí pod zčásti vyvrácenými kořeny stromu za bývalou šmalcovnou, jako důkaz, že zde byla tavírna - "Nová šmalcovna" /šmelcovna/.

Stará šmalcovna /šmelcovna/ byla v místech, kde nyní stojí dům p. J. Balcara čp. 175. P. Balcar nám sdělil, že tam byla prohluben vyrovnaná železnou rudou /struskou/ a že při kopání základů domu p. F. Kubečka čp. 177, který stojí nad čp. 175, byla pod povrchovou hlínou vrstva dřevěného uhlí, tloušťky asi 30 až 40 cm. Podle vyprávění p. Drašnara narazili na dřevěné uhlí i při "odklížení" Tomkova stavení, což je naproti na viditelném kopečku. P. Kubeček uchovává jako památku "měděnec", kotlík bez dna s odlitým nápisem: "Anno 1681 - Vondra a Kotyška". /Anno = rok./ Není bez zajímavosti, že v opočenském urbáři z r. 1655 je uveden Jindřich Vondrů, 54 let - mohl to být jeho otec.

O novohrádeckém hamru se dočteme v převodové smlouvě, kterou se r. 1537 dělili Jan a Zdeněk Trčka o hrad Frymburk: "Item /= též/ Hamru a rud železných i jiných všelijakých kovůch, což by se jich koli na tyž gruntech Frymburských nalézti mohlo, toho společně užívějme".

Zajímavý je zápis v opočenském urbáři z r. 1598:

"Roku 1646 16. května vyzdvižena pec na šmalcování železa pod zámek Frymburkem, v níž jmenovaného dne první kus neb spousta ulita a hamry kující pode dvorem Volešnickým téhož léta 16. července počátek kování se stalo za hr. Rud. Colorado pána na Opočně a Jana Kašína z Riesenburku hejtmana téhož panství."

Kdy zanikl hamr v N. Hrádku, nevíme. Lze vyslovit domněnku, že to bylo kolem roku 1700. I hamr v Olešnici již r. 1704 neexistoval. Odlitek s nejposlednějším datem dosud objeveným byl datován r. 1693. Byl to kotlík /měděnec/ nalezený v bývalém mlýně "U Roubalů" pod Frymburkem s tímto nápisem: "Anno 1693 den 26. Augusti, Joannes OBST Schmelztz-Meister unter Frumberk EVA."

Prosím čtenáře, kteří by mohli sdělit něco k problematice historie těžby rud a zejména hamru N. Hrádek, např. o datovaném odlitku z tohoto hamru nebo cokoliv, co není publikováno, na adresu

Jindřich Kaplan
Husova 722
NOVÉ MĚSTO N. MET.
549 01

Připravil Jindřich Kaplan

ČTENÍ Z KLADSKÉHO POMEZÍ

aaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaaa

Už když se z dálky podíváme na naše různá pohoří, je nám nápadný rozdíl v jejich vzhledu. Jen se pozorně podívejte na Krkonoše a srovnejte je s pohledem na Orlické hory. Na první pohled se tato horstva od sebe nápadně liší. Odlišnost je na první pohled nejlépe vidět na vegetaci, hlavně na lesích. Přicházíme na chráněnou lokalitu, kde se od nepaměti nacházejí skvosty našich luk.

Zastavujeme na cestě, která vede podle domků Ferdy Roubala a směřuje k přechodu našich hranic do Polska. Vzpomínám si tady na jeden zážitek, když se tudy chodilo každý rok do poutního místa Vamberic.

Odbočím na chvíli od této naší přírodní procházky, ku které se vrátíme, a něco Vám o těchto Vambericích objasním. Bylo to nedlouho po světové válce, když jsem se jako malý hoch ubíral s mojí matkou s procesím do Vamberic. Většinu procesí tvořili starší lidé. Bylo to na začátku srpna, když po dlouhé cestě horami jsme došli do poutního místa Vamberic. To bývalo tu třebas deset procesí, české, německé i moravské, a to žádný neuvěří, jaká to slavnost byla. Veliký kostel s 30 schody, po kterých se postupovalo po kolenou, a na každém schodu byla odríkána modlitba. Po stranách mimo to byly dvě fortny, kdež se nechalo projít a kdež jsem i já s matkou prošel. Zatímco druzí odbývali pobožnost na schodech, prohlížel jsem si v této budově různé historické záznamy různých světců, většinou německy psané. Byl zde náhrobek našeho biskupa Arnošta z Pardubic a syna našeho Jiřího z Podčbrad, který je zde pohřben. Když bylo po slavnosti, tak se rozžalo světlo, to bylo asi půldruhého tisíce světel, a to šli všichni před kostel a koukali, jak to pěkně vypadá. Potom se šlo do hospody navečeřet. Vzali se muzikanti s sebou a ti ještě večír zahráli. Veselo bylo někdy až do půlnoci a pak se šlo na kůtě, jak se to říká. To byl velký sál a samé slamníky, všichni leželi mezi sebou a každý, co nového věděl, vypravoval. Když se vše uklidnilo, tak předříkávač procesí začal vypravovat, jak to tu dřív bylo. Všechno si to už nepamatuju, ale tohle o poustevníkovi ano.

Ve Vambericích na Kalvárii byl poustevník a uměl dobře česky. Prodával tam obrázky a my si je kupovali na památku. Pak už byl starý, rád si taky jednu koupil a nikdy se nemyl a nikdy mu nebylo zima. Jelikož byl tedy starý a nemohl tam být, tak přišel do špitálu, aby ty poslední dny tam měl lepší. Nejdřív ho museli umyt rýžovým kar-

táčem, a to hodně. A to mu od té doby začalo být zima. Tak vždy šel vyprosit k paní Tomkové do vrátnice jednu žitnou. Také se stalo, že tam přišel, a Tomková na něj: "Přijďte zítra, dnes nemám čas." Tak odešel, lehl si a umřel. A Tomkovou to mrzelo, že mu nenalila.

A nyní pokračujme naší přírodou. Když příroda rozdávala krásu, snad úmyslně nebo z pouhého rozmaru nešetřila na květinách. Tam obohatila lidstvo o to nejdůležitější dílo. My, obyčejní ctitelé něžné krásy květin, máme možnost zhlédnout tyto kouzelné klenoty mezi rostlinami - vstavače /např. kýchavici bílou/. Setkáváme se s nimi v měsíci dubnu až červnu rozptýlně v úzce omezených lužních oblastech. O jejich vzácnosti hovoří ta skutečnost, že tyto naše orchideje potřebují pět až devět let, než nasadí první květ. Všechny na našem území rostoucí orchideje jsou vázané na půdu. Z podzemní hlízy vybíhá přímá lodyha se dvěma či více podlouhlými, kopinatými nebo vejčitými jednobarevnými, vzácně skvrnitými listy, zakončenými květným klasem. V oblastech Krkonoš a Orlických hor nás potěší dosud hojnějším výskytem vstavač planatý /*Aubis magulata* L/ s květem nadýchaně růžovým, na stejně zavlhklých lukách vzhlíží k nám svým světle fialovým květem vstavač májovy, vůní bezu zavání vstavač bezový, jehož květ může být bílý, růžový, žlutý a těž i nachový. Na proteplených stráních nás okouzlí náš nejrozšířenější vstavač obecný /kukačka/. A je řada těchto nejvzácnějších, kterých se můžeme ve volné přírodě dotknout pouze pohledem, ale nikdy hmatem. Přísně chráněno!

Vstavače byly ještě počátkem minulého století opředeny mnoha kouzly a pověstmi. Chtěl-li chlapec získat přízeň děvčete, dal jí vypít víno, ve kterém byl máčen vstavač plotní. Zatoužila-li dívka zvědět, zda se záhy dostane pod čepec, vykopala v den Jana Křtitele dvě hlízy vstavače - bílou letošní, nazývanou "ručičkou Janovou" a loňskou svrasklou "ručičku ďáblovu". Zašila je do polštáře s vírou, že se jí ve snu zjeví její nastávající. Mladé usušené slizuplné hlízy náleží mezi nejstarší lidová léčiva. Používalo se jich ve formě čajů při nervových slabostech, kašli, chrapotu, TLC a průjmu. Dodnes jsou hlízy vstavačů pod názvem *Tuber Salep* oficiální drogou. Snad málokomu je křehká krása horských květů uložených v zeleni matky přírody lhostejná. Jejich vzhled rozradostňuje, zušlechťuje a obohacuje. Některé rostliny, mezi nimi na předním místě vstavače, jsou zákonem přísně chráněny, ale i tak se z našich luk a strání a lužních lesů pozvolna vytrácejí. Staňme se proto jejich pozornými ochránci, jinak se budou příští generace dovídat o těchto nenávratně ztracených skvostech pouze z letitých knih a herbářů.

Snad se na mě nebudete zlobit, když Vám na závěr promluví trochu do duše. Chtěl bych Vám říci, jak se má člověk chovat vlastně všude v přírodě. I tady platí pro každého z nás základní a jednoduchá pravidla slušného chování. Netrhejte plnými hrstmi květiny, ani nehulákejte. Názor, že v přírodě si může každý dělat, co chce, je zcela nesprávný. Je pravda, že příroda patří všem, a tudíž i nám. Ale nejen nám! Patří i těm, co přijdou po nás. Proto musíme přírodu chránit. Mějme vždycky na paměti, že největším pokladům, které my lidé z vesnic i měst máme, naší krásné přírodě, vděčíme za odpočinek od ruchu a shonu všedních dnů a za čistý vzduch v plicích. Proto se vždycky řiďte krásným heslem všech lidí u nás i na celém světě: Poznej a chraň.

František Školník - pokračování příště

K L A U N I D O L Ý V A J Í J E V I Š T Ě

WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW WWW

Divadelní soubor TJ Sokol se po zařazení do kategorie "B" představil 10. února na Lipí premiérou nové hry Ivana Bednáře K L A U N I. Premiéra byla nad očekávání úspěšná - soubor byl na jejím základě pověřen reprezentací okresu Náchod hned na dvou krajských přehlídkách: malých jevištních forem 23.-25. března v Pardubicích a souborů kategorie "B" v Lomnici nad Popelkou /12. dubna po přivítání na MěstNV pod patronací Středního odborného učiliště lesnického v Lomnici nad Popelkou, Okresního kulturního střediska v Semilech a Jednotného závodního klubu v Lomnici nad Popelkou/. Mimoto vyhověl žádosti havlíčkobrodských a zúčastnil se festivalu Vysočina /27. března pod patronací městského výboru SSM/. Toto představení sehrál též pro Osvětovou besedu v Ličně, pro své příznivce na Novém Hrádku a ČSŽ v Sedloňově.

Zájem o inscenaci však neutuchá - po pardubické přehlídce si představení objednali v Luži u Chrudimě pro tamní KaSS /6. 4./, Okresní kulturní středisko v Rychnově nad Kněžnou do Dobrušky pro hereckou třídu, vedenou předsedou krajské pobočky Svazu českých dramatických umělců Radkem Bartoníkem /20. 4./ a pro hostování v rámci své okresní přehlídky ve Chlenech /27. 4./, Klub uměleckých forem radosti v Hradci Králové /18. 5./, SZK RCH Nové Město nad Metují /28. 5./...

Divadelní soubor těší, že může touto inscenací /která je režijním úspěchem Naděždy Tejklové/ reprezentovat naše horské městečko. Uvědomuje si však, že kladný ohlas u diváků i v krajském stranickém tisku a rozhlase soubor zavazuje k další kvalitní práci, pro kterou snad najde pochopení nejen u mateřské jednoty, ale i v řadách širší veřejnosti.

kde si někteří ještě i s chutí zatančili. Rodiny Dörnerova a Machova, které se zúčastnily jako "celá rodina", získaly volný vstup na hronovské představení Pohádka o líných strašidlech.

29. února v rámci oslav Vítězství pracujícího lidu uvedlo kino mimo svůj běžný program film režiséra Sergeje Bondarčuka MEXIKO v PLAMENECH. Shledlo jej 60 občanů.

1. března uvedl DS TJ Sokol v místní restauraci představení hry Ivana Bednáře KLAUNI. 84 platících diváků odcházelo z představení spokojeno.

5. - 10. března uvedlo kino Prázdninovou přehlídku filmů. Celkem tyto filmy shledlo 830 diváků!

11. března se představil hronovský divadelní soubor s Pohádkou o líných strašidlech od V. Čorta. Představení průměrné úrovně shlédlo 46 diváků.

18. března se uskutečnil koncert známé rockové skupiny PROSTOR za účasti 160 diváků. Koncert velmi dobré úrovně se obešel bez jakýchkoliv nevhodných projevů.

22. března bylo vyhodnoceno 7. kolo soutěže ZNÁŠ NOVÝ HRÁDEK A OKLÍ? Tentokrát došlo 33 odpovědí, z toho 15 správných.

DOSPĚLÍ

1. Bek Aleš
2. Grimová Jarmila
3. Bek Bohumil

DĚTI

1. Příbyl Bohdan
2. Ptáčková Monika
3. Lemfeldová Simona

Vítězům blahopřejeme ke knižním cenám!

24. března - 1. dubna proběhla 1. členská výstava Fotoklubu, kterou v zahajovací den otevřel předseda MNV s. Lejp. Součástí vernisáže byl též kulturní program. Zdařilou výstavu shlédlo na 200 občanů. Pozornosti se těšily zejména práce členů Ptáčka, Bohadla a Čápa.

1. dubna se uskutečnila 5. akce cyklu ŠLAPE CELÁ RODINA, tentokrát pod názvem Údolím Janovského potoka. Na výlet vyrazil dosud rekordní počet 22 občanů. Pro většinu zúčastněných byla divoká skalnatá krajina příjemným překvapením. Neustálé překonávání toku zocelilo většinu zúčastněných tak, že pohrdli autobusem a z cíle v Ohnišově dorazili na Nový Hrádek pěšky. Kompletní rodiny Machova, Tejklova a Sychrovských získávají vstup na pražskou skupinu HEUREKA zdarma.

12. dubna uspořádal Svaz chovatelů přednášku o chovu králíků, spojenou s praktickými ukázkami kastrace. Dobrá návštěvnost svědčí o zájmu místních občanů poučeným způsobem si zpestřit jídelníček.

17. dubna uspořádala organizace ČŮK již tradičně velmi dobře organizovanou přednášku o cukrovce. Fundovaná přednáška seznámovala přítomné především s prevencí této choroby.

19. dubna se měla uskutečnit přednáška o Matyáši Bernardu Braunovi. Pro náhlou oční indispozici dr. Kořána přednáška odpadla, 50 příchozích si však mohlo spokojeně říci, že jejich cesta nebyla marná. Mohli si totiž podrobně prohlédnout originál staroněmeckého pergamenu s velkou císařskou pečetí, jímž císař Karel VI. roku 1736 udělil městečku Nový Hrádek právo jarmarku.

22. dubna cestovalo osm vybraných občanů na slavnostní představení hry Aloise Jiráska LUCERNA do Zlaté kapličky, Národního divadla.

U S K U T E Č N Í S E
XXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXXX

30. dubna zveme na 6. vylet ŠLAPE CELÁ RODINA. Cesta účastníků povede z Dobrušky přes Chlum na Chábory, odtud k zámku Skalka, kde si prohlédnou památky z doby baroka. V místní restauraci se občerství a na nedalekém palouku si opečou buřty /nezapomenete vzít!/. Další cesta povede k půvabnému židovskému hřbitovu a odtud podél Zlatého potoka do Lílého Újezda, kde po prohlídce kostela /řezby Fr. Pacáka/ v místním motorestu vylet skončí sdělováním dojmů. Délka: 12 km.
Sraz: 9. 45 u autobusu směr Dobruška. Návrat v 18.05.

V pátek 11. května vystoupí v místním kině pod vedením sborníka Františka Krahulce pěvecký sbor z Nového Města nad Metují, včetně sboru dětského.

P R O G R A M - Antonín Dvořák: Moravské dvojzpěvy
Bohuslav Martinů: Otvírání studánek
Otakar Jeremiáš: Směs lidových písní

Začátek ve 20 hodin. Vstupné 10 Kčs, žáci základní školy v doprovodu rodičů zdarma. Koncert se koná na počest květnových oslav a v rámci Roku české hudby.

V sobotu 26. května sehraje v sále kina divadelní soubor z Rokytnice v Orlických horách hru Karla Čapka

M A T K A.

Začátek ve 20.30 hod. Vstupné 10 Kčs.

Dále v měsíci květnu /vedle majových oslav/ proběhnou tyto akce:

Májový vínek /TJ Sokol/

Pochod Hrádouská vařečka /TJ Sokol/

3. kolo soutěže ZNÁS NOVÝ HRÁDEK A OKOLÍ? /Fotoklub KaSS/

Společenská taneční zábava /SSM/

Ú S M Ě V Y N A Š I C H P Ř E D K Ů - 1. část

XX

Chci Vám vyprávět jednu srandu, která se odehrála na Dlouhém v hospodě u Petra Čtvrtečky a pak to mělo soudní dohru. V té době, o které píši, také na Dlouhém pěstovali ochotnická divadla, na kterých jsem vždy za několik sklenic piva a za kousek tlačenky líčil herce. Jednou také při takovém divadle - jen pamatuji, že na jevišti byla scéna "les" - byl přeplněn sál, takže mnoho lidí sedělo i leželo v kuchyni. Rozpředla se debata, jestli je vidět prd. Zrovna jsem dal tuto otázku Josefu Fialovi z Nového Hrádku, a on se moc hádal, že není možno, aby byl prd vidět. Za chvíli jsem šel do logálu, kde lidé stáli na židlích, aby přes obecnstvo viděli na jeviště. A tu jsem zavolal na pana Fialu. Povídám: "Pojďte se podívat na jeviště, co se tam odehrává!" I šel a jen se natáhl, aby taky něco viděl, a povídá: "Ale pojďte pryč, vždyť je prd vidět!" A tu jsem ho přesvědčil, že jsem měl pravdu, že je PRD VIDĚT. A tak jsme se tomu všichni smáli a Roman Hejda, který ležel na ustlané posteli, poručil několik černých kávi. A Romanovi to nějak nechutnalo a vytknul to staré Čtvrtečkové, která s největším klidem povídá: "Ale vždyť jsem dala cigorie dost". Toto všechno vypravování bylo jen mimochodem - to, co jsem měl na mysli, teprve začne.

/z technických důvodů zkráceno/

Za tento materiál vděčíme Miloslavu Černému z Nového Města nad Metují, který příhody zpracoval podle zápisků svého otce Vojtěcha Černého, holiče z Nového Hrádku.

35. výročí založení jednotné dětské a mládežnické organizace

Proč se naše organizace jmenuje Pionýrská?

M. Gorkij napsal:

"Pionýry byli nazýváni lidé, kteří osídlovali nové, právě objevené země. Pionýry nazývají mnohé znamenité pracovníky vědy. Každá veřejná práce, která rozšiřuje a prohlubuje růst společenské kultury a slouží zájmům dělnické třídy, měla, má a bude mít svoje pionýry..."

Podle těchto slov nazvali dětskou organizaci, která vznikla 19. května 1922 v Sovětském svazu. Po jejím vzoru byla 24. dubna 1949 založena Pionýrská organizace ČSM v Československu. Tento den nyní všichni slavíme jako Den československých pionýrů. Snažme se vždy, abychom jeji oslavili činy, které odpovídají významu slova pionýr, aby všichni členové naší organizace toužili poznávat dosud nepoznané, aby se nebáli těžkostí a dovedli je překonávat odvážně, čestně a statečně.

Za 35 let své existence a činnosti dosáhla PO řady významných úspěchů v přípravě dětí pro život v socialistické vlasti. Za řadu let se vytvořily v PO mnohé tradice. Patří mezi ně různé soutěže, programy, sliby i slavnostní shromáždění kolektivů. Ludou mezi ně patří i akce, které pionýrské skupiny uspořádají na počest 35. výročí založení PO.

Jak oslaví svůj svátek 136 pionýrů a jisker v Novém Hrádku?

V úterý 24. dubna ve 13. 30 hod. složí slavnostně pionýrský slib žáci 2. ročníku. V 16 hodin téhož dne se sejdou v zasedací místnosti MNV nejlepší pionýři se zástupci organizací NF ke společné besedě.

V sobotu 28. 4. na slavnostním skupinovém shromáždění převezmou nejaktivnější děti pionýrská vyznamenání. Dárkem pro ně bude promítnutí sovětského filmu Nepolapitelní mstitelé.

V předsálí kina bude umístěna výstava nejlepších dětských výtvarných prací, jejíž vernisáž se připravuje právě v souvislosti se slavnostním skupinovým shromážděním.

V květnu bude uspořádán Den mladých techniků a Den mladých přírodovědců. Pionýři prověří své znalosti při výrobě technických modelů, navštíví provozy místních závodů, budou besedovat s ochránci přírody a svou prací se zapojí do akcí na zlepšení životního prostředí v obci.

V červnu se pionýři setkají při sportovních a branných soutěžích, pořádaných v rámci Dne sportovců a mladých ochránců vlasti.

Závěrem ještě výzva všem prvním pionýrům a jejich vedoucím, kteří pracovali v PO v letech 1950 - 1960. Pátráme po Vás v kronikách i mezi občany, zatím však neúspěšně. Proto Vás všechny, kteří se chcete podílet o své zážitky s dnešními pionýry, upřímně zveme na všechny naše akce a prosíme: Ozvěte se nám!

Marie Krbalová

D ě l a j í n á m r a d o s t
oooooooooooooooooooooooooooooooooooo

Llahopřejeme Žákům ZŠ k úspěchům, kterých dosáhli v okresních kolech soutěží:

Puškinův památník - Rossiana 1. místo /Petra Lemfeldová, Eva Hlaváčková, Markéta Machová/

O zemi, kde zítra znamená včera 2. místo /Rudolf Dušánek, Radim Holý, Pavel Šretr/

Recitační soutěž 2. místo /Eva Hlaváčková/

3. místo /Alona Lalcarová/

Poznávání živočichů 9. místo /Markéta Machová/

Květoslava Grulichová, řed.ZŠ

